

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Plein 13 (Kortrijk, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2019K233
Maart 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven, Clara Thys

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	18
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	18
1.4.1.1	Landschappelijke situering	19
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	23
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	24
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	25
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	26
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	26
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	33
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	40
1.5	Synthese	43
2	Bibliografie	45

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). ..	8
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Aanwezige kelders weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Visualisatie van de geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Contour geplande kelder weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	17
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	21
Figuur 12: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 13: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018 met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).....	26
Figuur 18. Kortrijk in de Karolingische periode (9 ^{de} eeuw). Het winterkamp van de Noormannen is aangeduid in groen, de limiet van de waterrijke zone in blauw (DESPRIET 2008, fig. 9). Projectgebied is aangeduid met een rode contour.	30
Figuur 19: Situering van de middeleeuwse stadskern met het grafelijk domein (geel), de dwangburcht (geel), de O.L.V-kerk (geel) het begijnhof (paars). Toestand ca. 1350. Het plangebied is aangeduid met een rode contour.	31
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca 1560 (Bron: KBR).....	34

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).....	35
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op een ongedateerd Frans militair plan van de periode 1707-1750 (Bron: NGI Cartesius).	35
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).	36
Figuur 24: Plan van Kortrijk uit 1780 (Bron: NGI Cartesius).....	36
Figuur 25: Projectgebied bij benadering weergegeven op een plan van 1828 (Bron: NGI cartesius).....	37
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 27: Projectgebied weergegeven op het plan van 1854 (Bron: NGI Cartesius).	38
Figuur 28: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: Cartesius).....	38
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).....	39
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	40
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	41
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	41
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	42
Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).....	42

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....	7
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	18

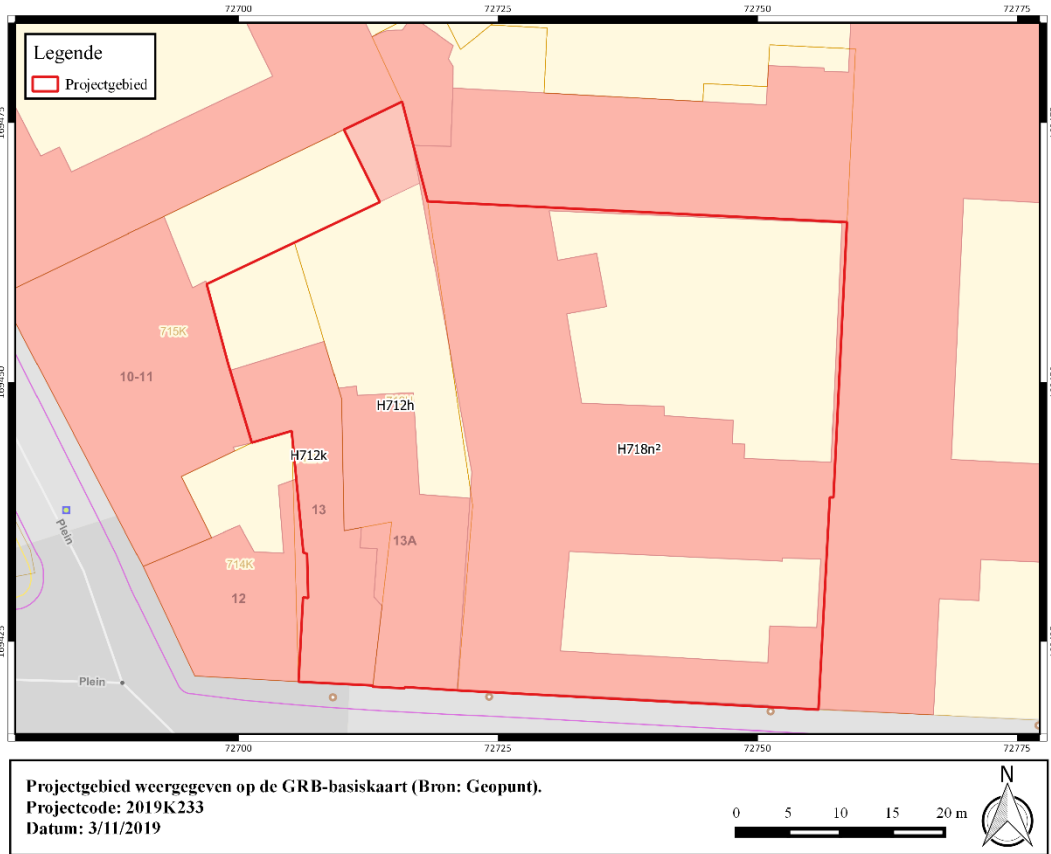
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

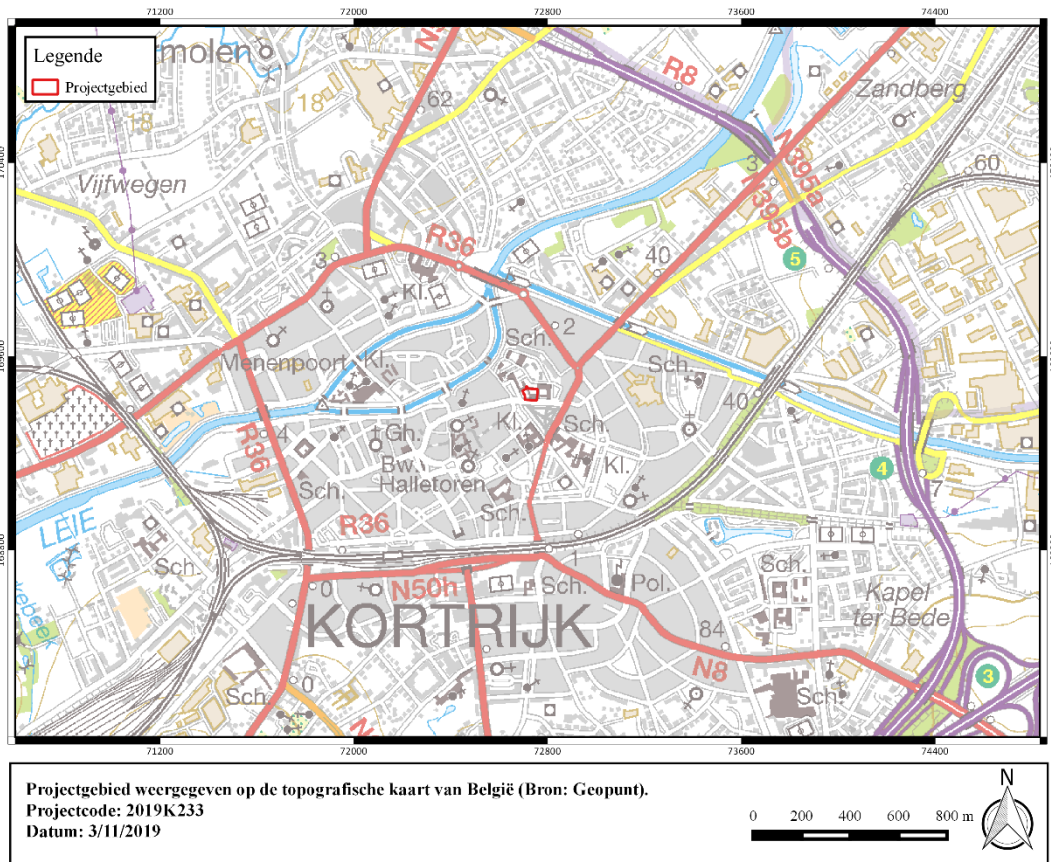
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	/
	Postcode	8500
	Adres	Plein 13 8500 Kortrijk
	Toponiem	Plein 13
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 72669$ $Y_{\min} = 169408$ $X_{\max} = 72782$ $Y_{\max} = 169487$
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kortrijk, Afdeling 3, Sectie H, nr's: 712k, 712h, 718n ² Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied is gelegen binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Kortrijk. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 2563 m², de geplande werken hebben betrekking op een oppervlakte van ca. 2336 m², vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel onmogelijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. Het plangebied is op heden nog bebouwd, deze structuren dienen eerst verwijderd te worden conform de sloopvoorwaarden opgenomen in het Programma van Maatregelen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Plein 13 Kortrijk werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

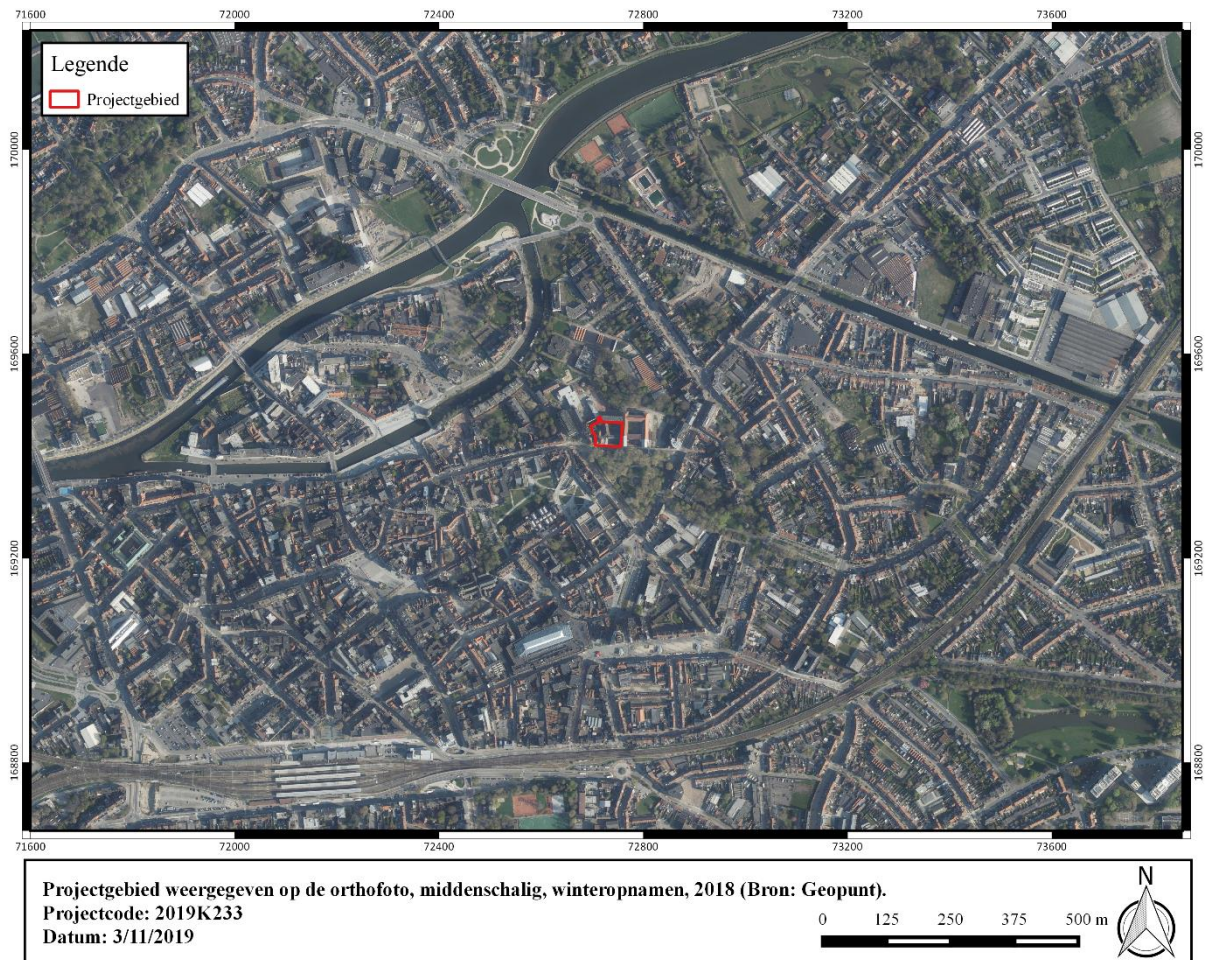

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Kortrijk, in de provincie West-Vlaanderen. Kortrijk wordt begrensd door haar deelgemeenten Bellegem (ten zuiden), Bissegem (ten westen) Heule (ten noorden) Marke (ten zuidwesten) en Rollegem (ten zuidwesten) Harelbeke situeert zich ten oosten en Zwevegem ten zuidoosten.

Het plangebied grenst ten zuiden aan Plein. De stadskern van Kortrijk (Grote Markt) situeert zich ca. 500 meter ten zuidwesten.

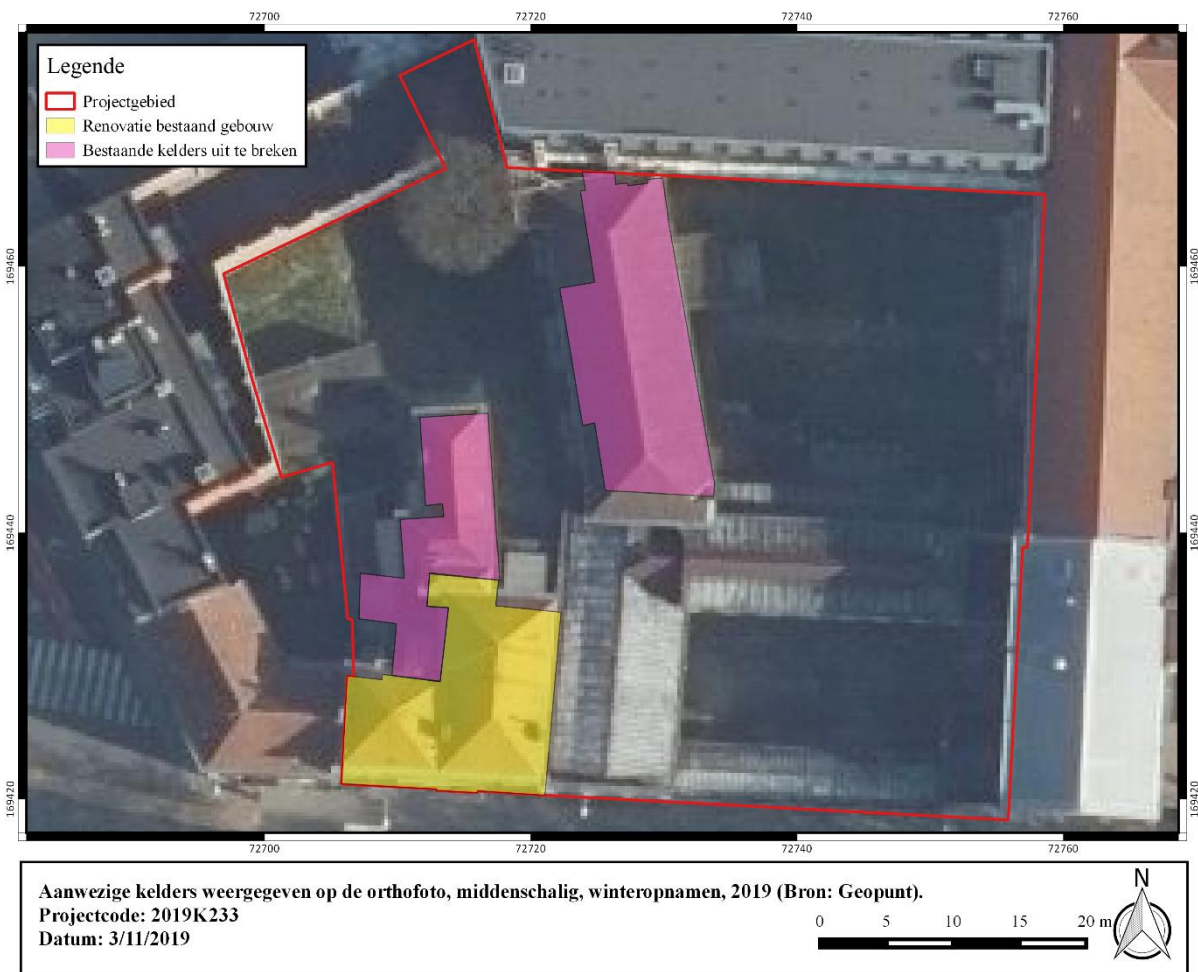

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 2563 m². Op heden is ca. 1460 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft enerzijds een burgerhuis met achterbouw op percelen 712k en 712h en oude schoolgebouwen op perceel 718n². Op heden is een deel van het terrein onderkelderd. De kelders situeren zich deels onder het bestaande burgerhuis en deels onder de bestaande schoolgebouwen. De kelders zijn gelegen op een respectievelijke diepte van 2,50 en 2,80 m-mv, exclusief vloerplaat. De totale oppervlakte van de onderkelderde ruimtes (figuur hieronder geel én paars) bedraagt 380 m². Van dit onderkelderd volume blijft ca. 185 m² behouden. Deze zone betreft de zone waar het bestaande burgerhuis gerenoveerd wordt. De overige 195 m² kelders wordt uitgebroken.

Figuur 4: Aanwezige kelders weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

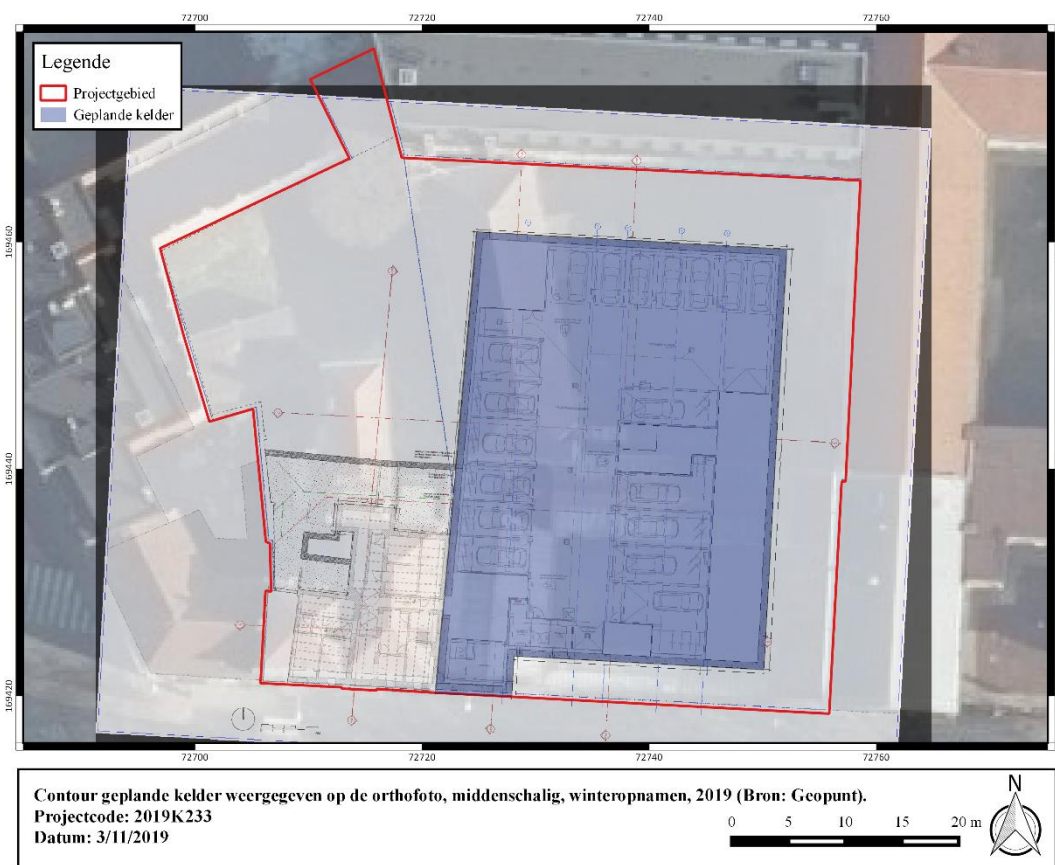
1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant vooreerst de sloop van de oude schoolgebouwen en de aanbouwen bij de burgerhuizen. Daarna wordt een nieuw woonproject gerealiseerd bestaande uit 7 wooneenheden, een kantoorruimte en ondergrondse parkeergarage. Het bestaande burgerhuis wordt omgebouwd tot een woning, polyvalente ruimte en meergezinswoning met 3 wooneenheden.

Figuur 5: Visualisatie van de geplande ontwikkeling (bron: opdrachtgever).

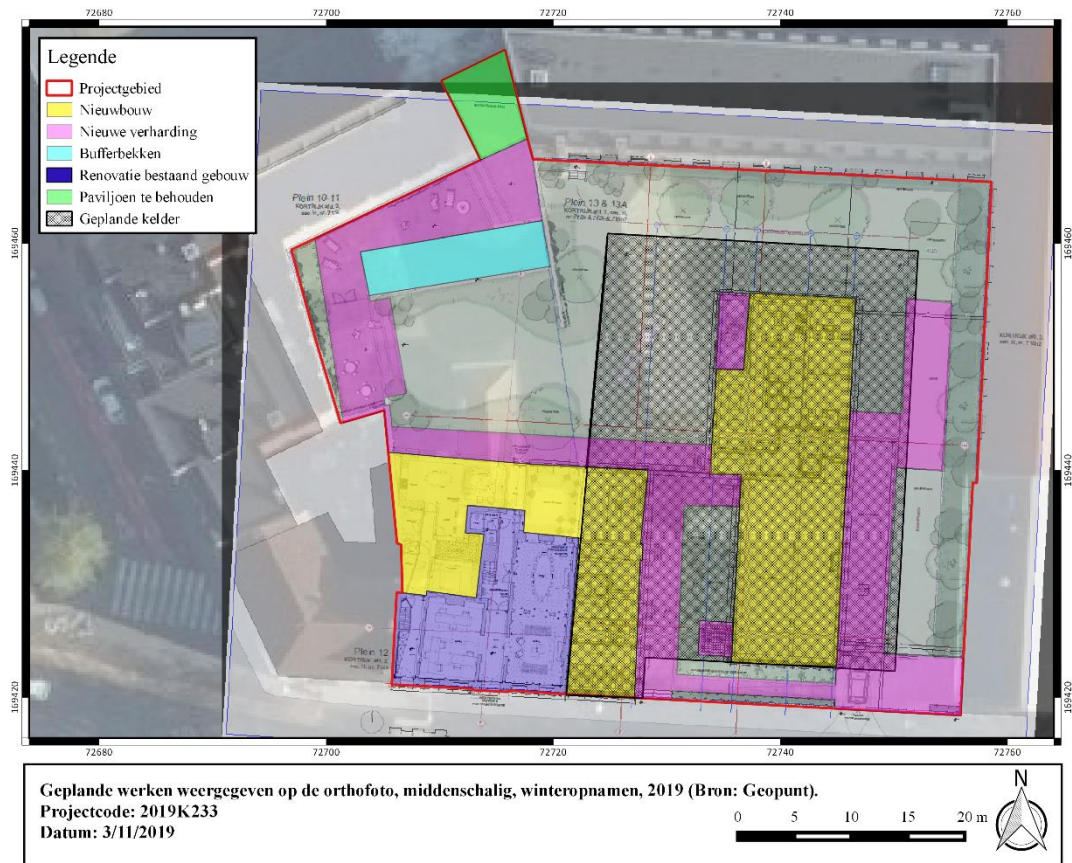
Op het niveau -1 voorziet de opdrachtgever de realisatie van een ondergrondse parkeergelegenheid over een oppervlakte van 1060 m². Deze parkeergelegenheid zal in het westen aansluiten op de bestaande te behouden kelder onder het burgerhuis. Deze kelder wordt heringericht als zone voor bergingen. Van het nieuwe ondergrondse niveau valt ca. 140 m² samen met de bestaande kelders. Dit nieuwe ondergrondse niveau wordt aangelegd tot een diepte van ca. 3,45 m-mv, exclusief vloerplaat.

Figuur 6: Contour geplande kelder weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

Op het gelijkvloers niveau plant de opdrachtgever de realisatie van 7 wooneenheden en een kantoorruimte. De footprint van het westelijke nieuwbouwgedeelte bedraagt 250 m², de footprint van het oostelijke nieuwbouwgedeelte bedraagt 327 m². De gecombineerde oppervlakte van de nieuwbouw bedraagt aldus 575 m². Het nieuwbouwgedeelte zal gefundeerd worden door middel van sleuffunderingen tot vorstvrije diepte (ca. 90 cm-mv) en een vloerplaat. Bijkomend zal ca. 582 m² van het terrein verhard worden. In het noordelijk deel van het plangebied wordt een bufferbekken aangelegd over een oppervlakte van ca. 65 m². Het overige deel van het terrein zal worden heringericht als groenzone. Voor deze buitenaanleg (verharding en groenzone) wordt een bodemingreep voorzien van ca. 50 cm-mv. In het uiterst noordelijk deel wordt een bestaand paviljoen (ca. 42 m²) behouden.

De zone van de geplande werken (exclusief het paviljoen (42 m²) en de te renoveren woning (185 m²)) bedraagt ca. 2336 m².

Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

<i>Bron</i>	<i>Informatie</i>
Landschappelijke situering	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 3
Bodemtypes	OB
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	16.9-17.6 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Grensleie

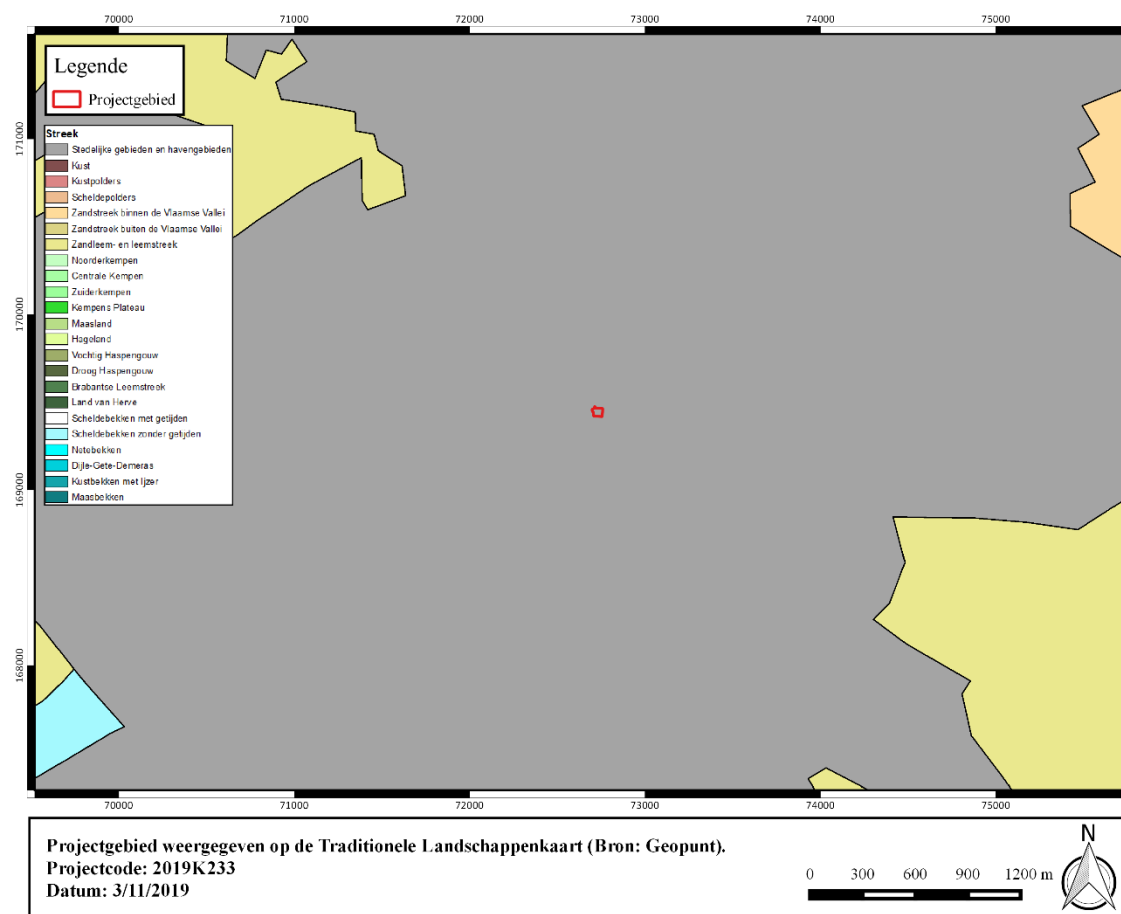
1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het onderzoeksterrein situeert zich binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

Het plangebied is gelegen op een pleistoceen rivierterras op de oostelijke oever van de Leie. De vlakte van de Leie wordt van haar huidige alluviale vlakte gescheiden door een steilrand die duidelijk zichtbaar is in het landschap. De vlakte van de Leie maakt deel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij de Leie een underfit river wordt die in een bovenmaatse vallei vloeit. Binnen de brede Leievallei zijn op het microreliëf wel lichte hoogteverschillen waar te nemen. Ten zuiden van het projectgebied situeren zich uitlopers van de Vlaamse Ardennen. De afwatering gebeurt in essentie vanaf deze zuidelijke heuvels richting de Gaverbeek en de Leie.

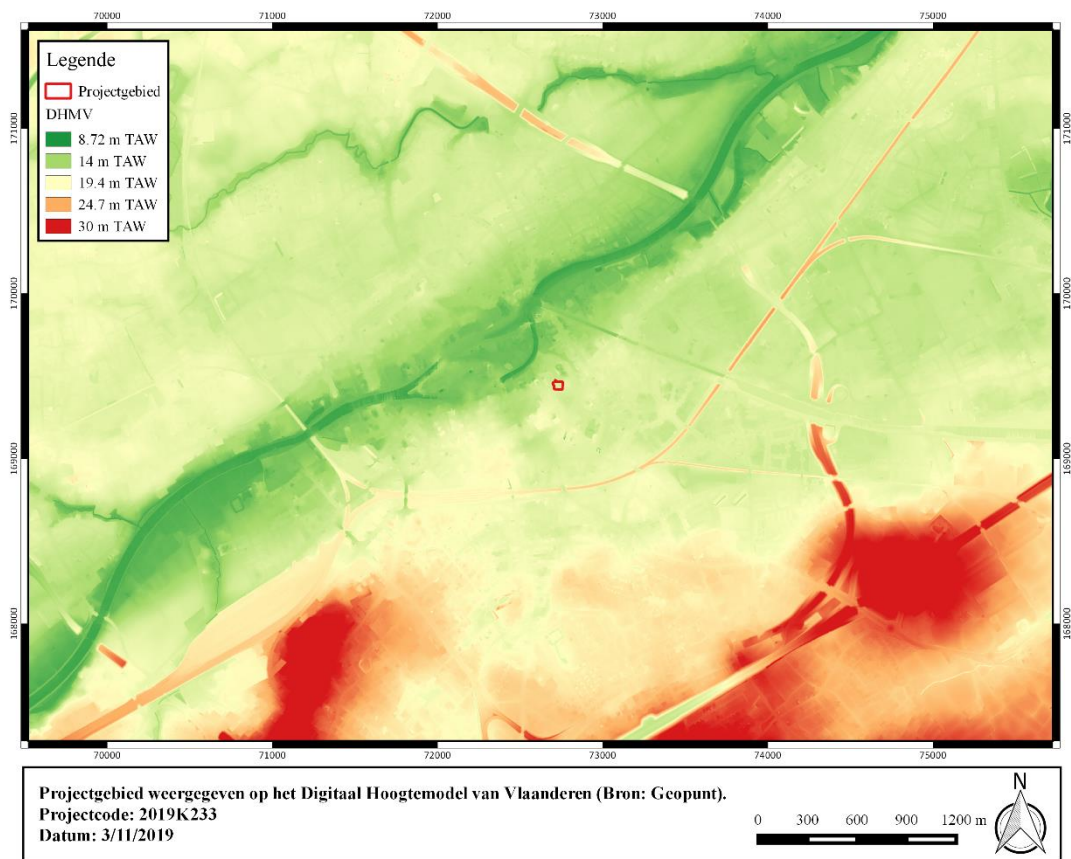
Het huidige plangebied is gelegen op een hoogte van 16.9 – 17.6 m TAW en kent een licht dalend verloop in noordelijke richting.

Hydrografisch is het gebied gelegen in het Leiebekken met deelbekken Grensleie.

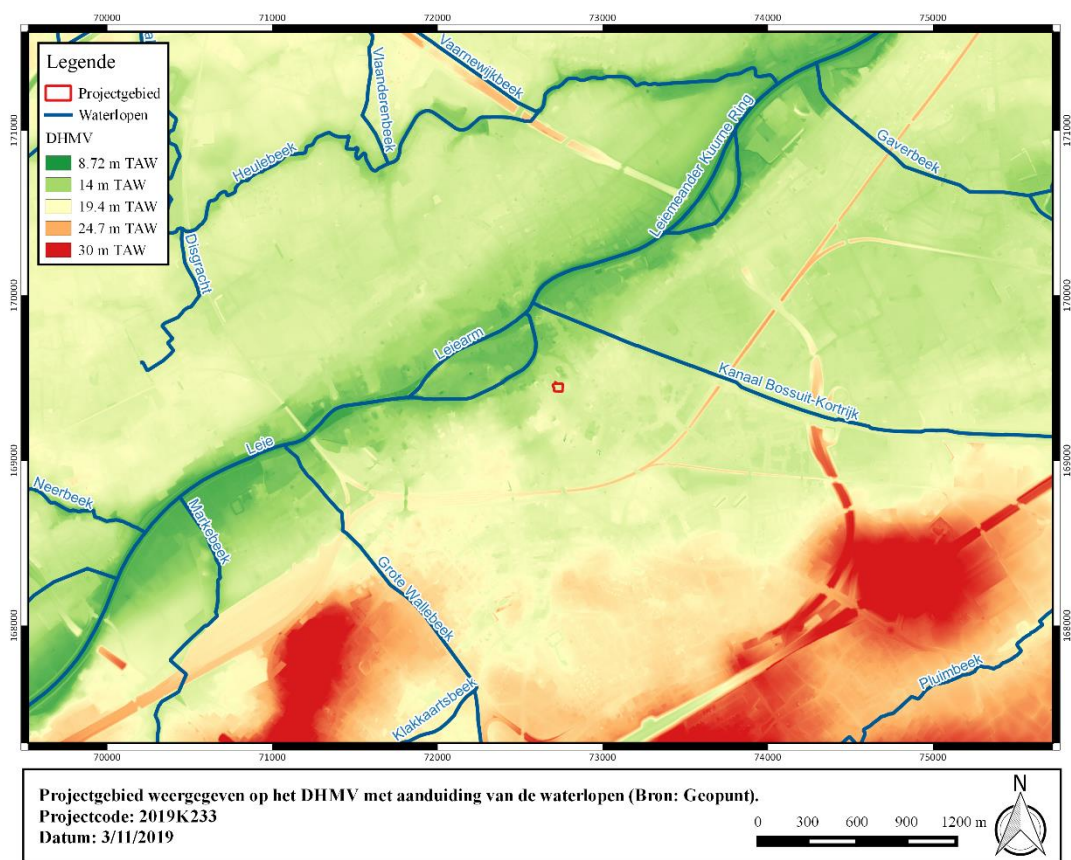

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

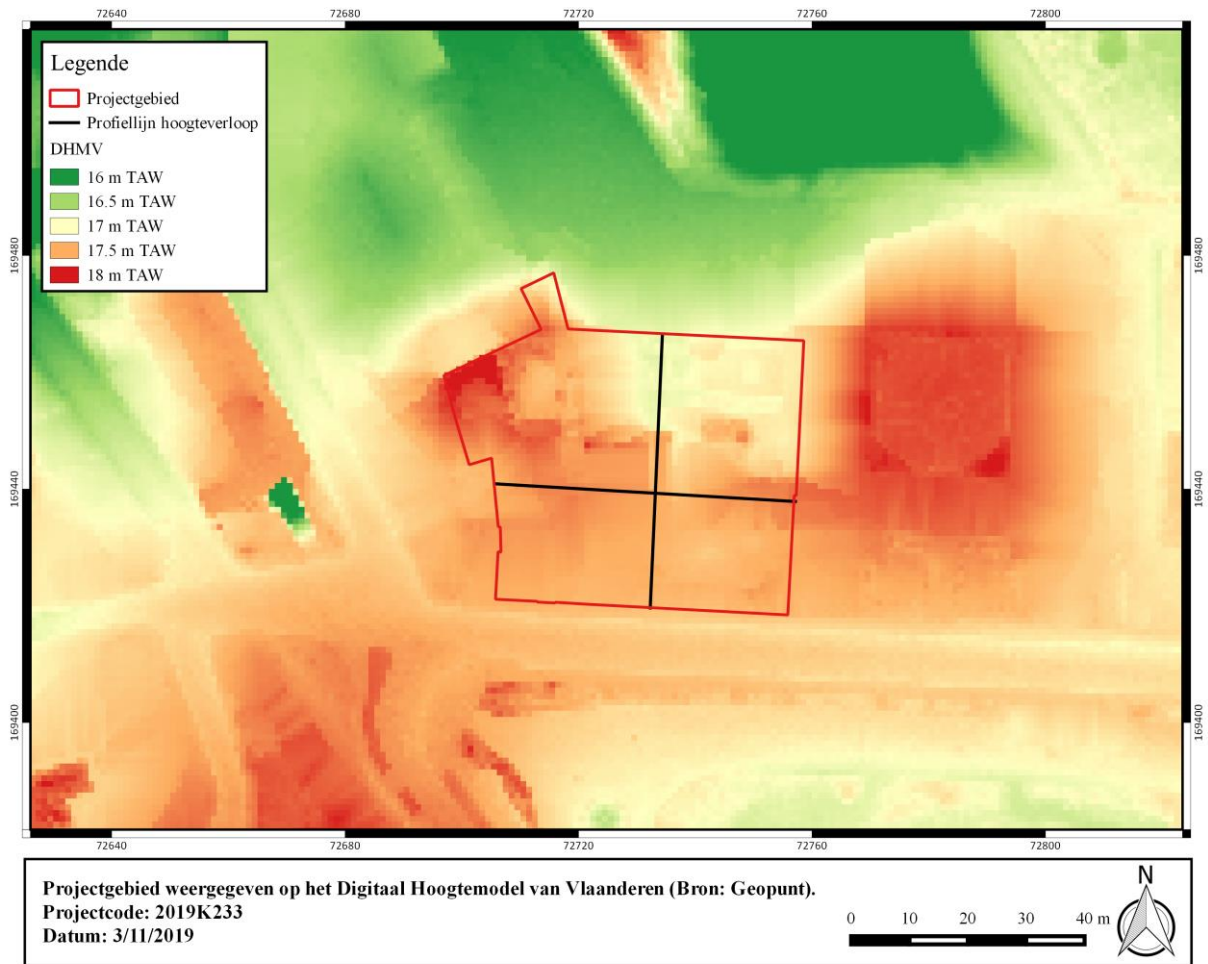

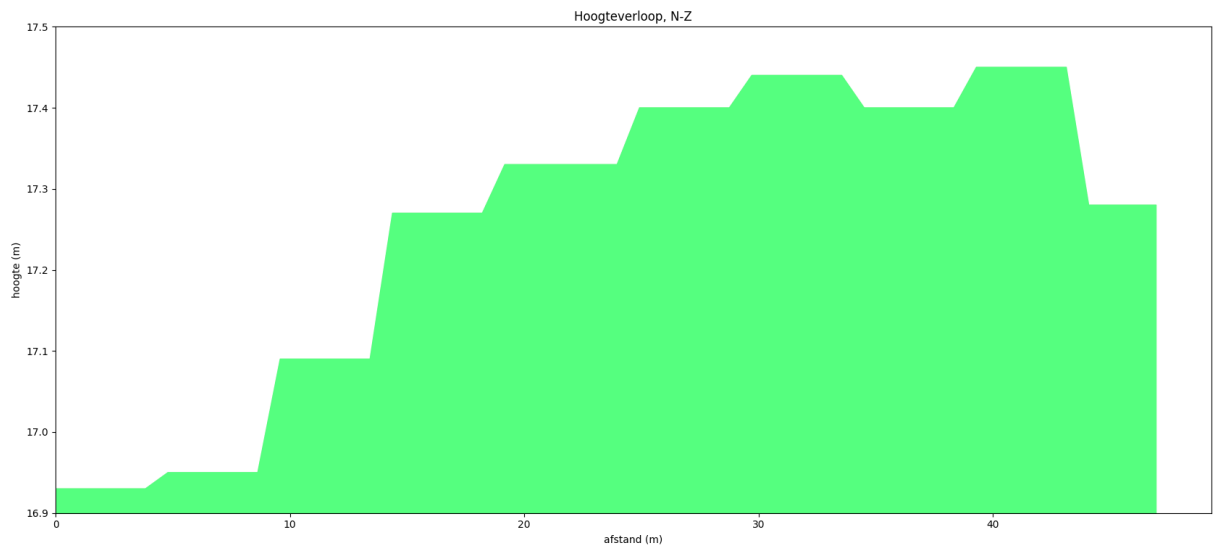
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

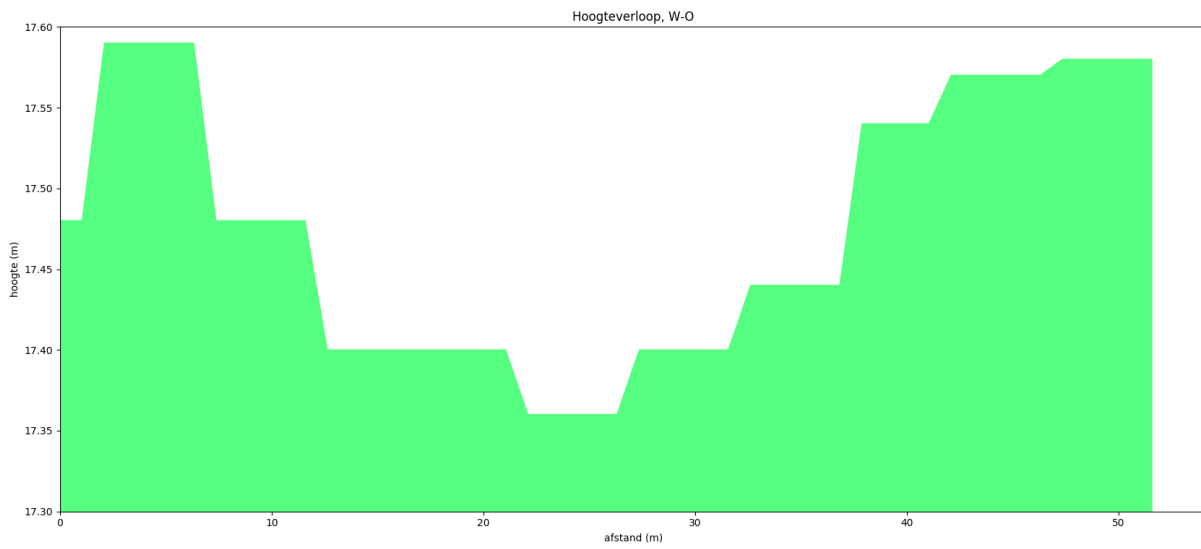

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 12: Hoogteverloop, N-Z (Bron: Geopunt).

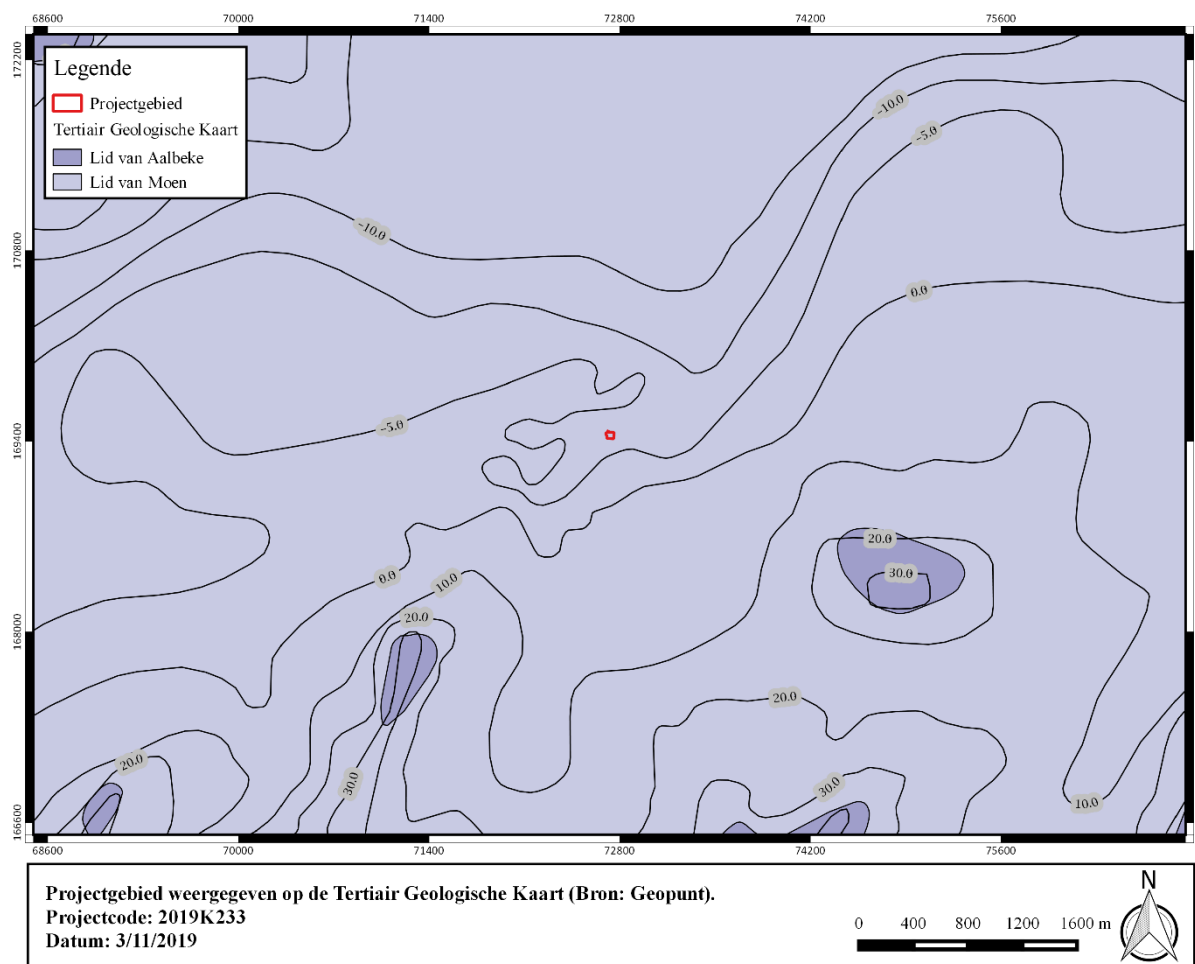

Figuur 13: Hoogteverloop, W-O (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting.

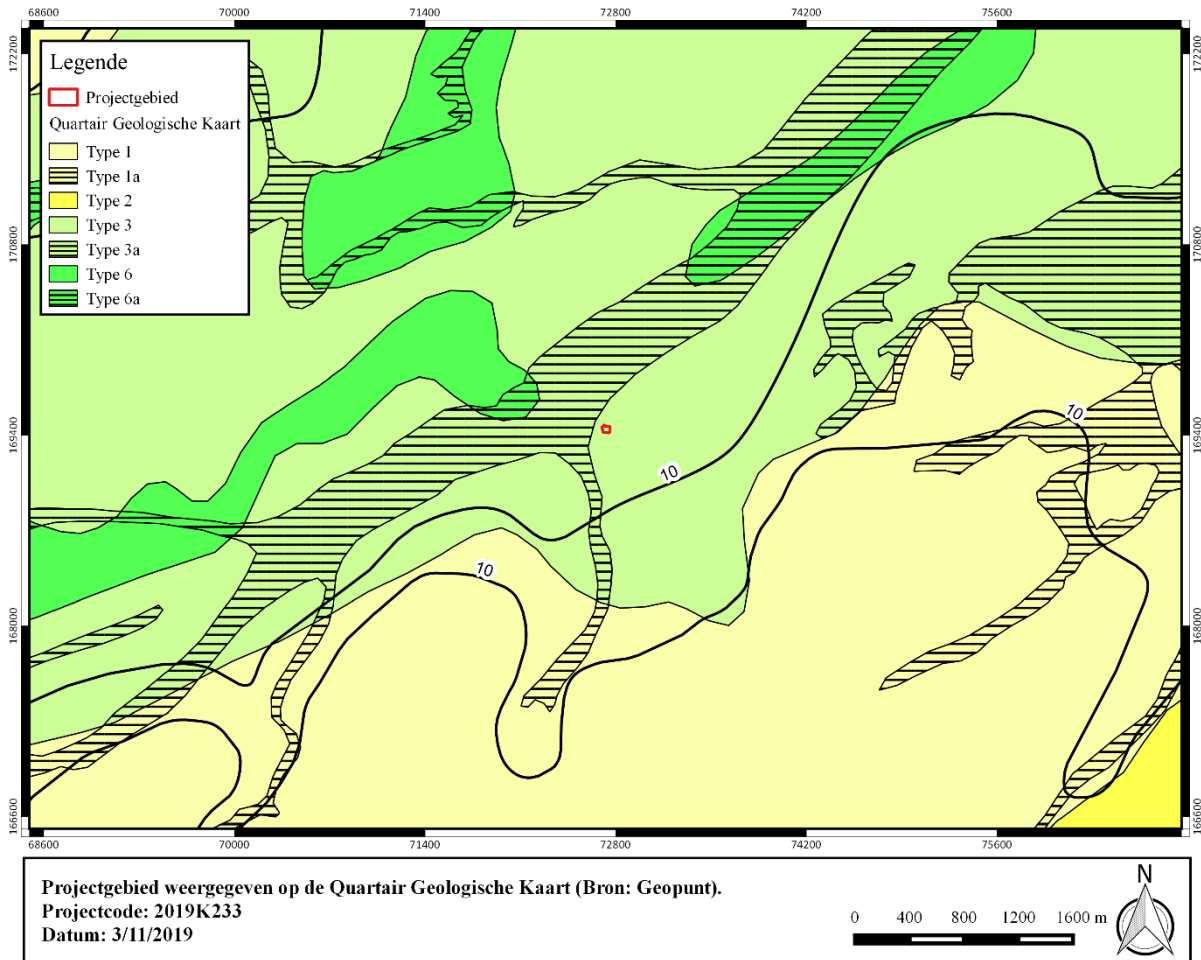

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

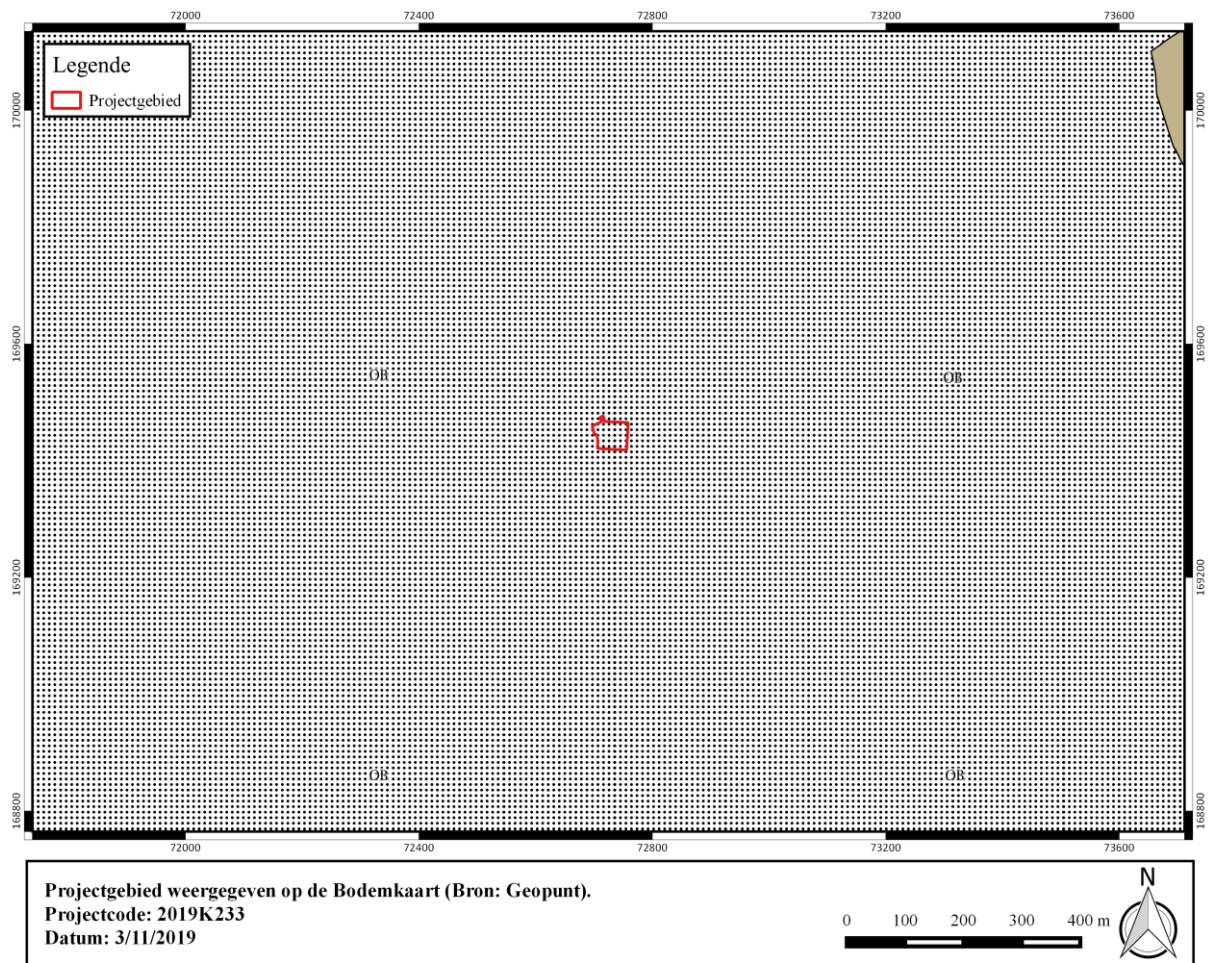
Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

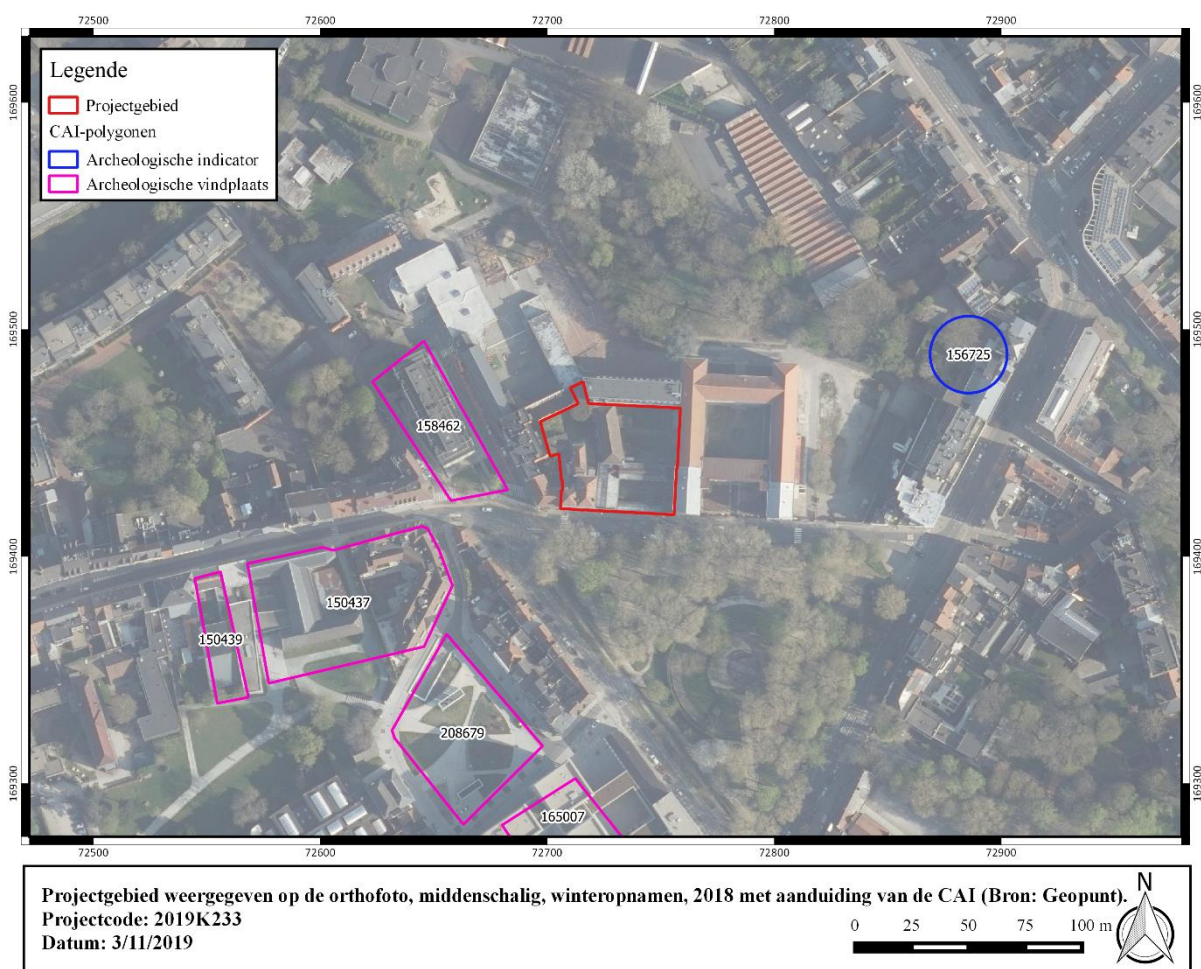
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Op het onderzoeksgebied zijn tot op heden nog geen archeologische vaststellingen gedaan. Het merendeel van de gekende archeologische vindplaatsen in nabijheid van het onderzoeksgebied betreffen voornamelijk resten van laatmiddeleeuwse infrastructuur of relictten uit jongere perioden. Naast deze resten van wonen en werken in de middeleeuwse binnenstad van Kortrijk zijn er eveneens materiële aanwijzingen voor bewoning en activiteiten tijdens de Romeinse periode. Zo werd bij onderzoek aan de Groeningestraat een waterput, afvalkuilen en beerputten onderzocht. Ter hoogte van het huidige gebouw voor professioneel hoger onderwijs werden eind de jaren '60 enkele objecten gerecupereerd van Romeinse oorsprong.

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2018 met aanduiding van de CAI (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

150437	Opgraving (1988, 1989); NK: 15 meter Romeinse tijd: 1, mogelijk 2 waterputten – afvalputten en beerputten; Een aantal kuilen, waarvan de inhoud gevuld is met aardewerkscherven, ook resten van artisanale activiteiten, evenals bouwmaterialen en metalen voorwerpen
--------	--

	<p>Late middeleeuwen: Leem- en zandontginning, kort na het uitgraven van de kuilen werden ze met stadsvuil, afval en mest opgevuld. Datering obv aardewerk in vulling</p> <p>16^e eeuw: 2 mestputten (opzettelijk gevuld om het terrein bouwrijp te maken) en 3 kuilen. (Tussen 1411 en 1593) – abdijkerk – abdij uit 1593 –</p> <p>19^e eeuw: klooster opgetrokken in de kern van de Groeningeabdij: 40-tal overblijfselen van de kloostergebouwen gevonden, o.a. waterreservoir, fornuis, beerputten, waterputten, oven</p> <p>Bron: Deschieter J., 1993. Periode I: Romeinse vondsten in de zuidwijk, in: Despriet (ed.), De Kortrijkse Groeningeabdij. Een archeologische en historische studie, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 28, 33-39.</p>
150439	<p>Opgraving (2004); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: zandwinningskuilen met o.a. verplaatst Romeins materiaal</p> <p>16^e eeuw: bakstenen kelder die tot de Groeningeabdij behoorde</p> <p>19^e eeuw: bakstenen waterput</p> <p>Bron: Despriet Ph. 2004. Noodopgraving 3e abdij van Groeninge, onuitgegeven rapport.</p>
158462	<p>Opgraving (1969); NK: 15 meter</p> <p>Romeinse tijd: aardewerk – munt van Nero – fibula in swastikavorm</p> <p>Bron: Anseeuw J. 1987, Gallo-Romeinse waterputten in Vlaanderen. Een status quaestionis, onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUGent.</p>
165007	<p>Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter</p> <p>Nieuwste tijd: muurresten, verstoringen, rioleringstracés</p> <p>Bron: Bruggeman J., Reyns N., Van Celst M. 2013: Archeologisch vooronderzoek Kortrijk- Houtmarkt. Site Sint-Niklaasziekenhuis, Rapporten All-Archeo bvba 133, Bornem.</p>
208679	<p>Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter</p> <p>Late middeleeuwen: enkele kuilen en paalsporen</p> <p>Nieuwe tijd: zavelwinningskuilen, paalsporen en kuilen</p> <p>Bron: Bruggeman J., Reyns N., Van Celst M. 2013: Archeologisch vooronderzoek Kortrijk- Houtmarkt. Site Sint-Niklaasziekenhuis, Rapporten All-Archeo bvba 133, Bornem.</p>

II. Archeologische indicator

156725	Indicator cartografie; NK: 150 meter 16 ^e eeuw: staakmolen, korenmolen Bron: Mattelaer, P. 2011: De windmolens van Kortrijk, Leiegouw 53.1, 5-77.
--------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

In het navolgend historisch onderzoek wordt eerst een algemene geschiedenis geschetst van de stad Kortrijk (ontstaan – late middeleeuwen).

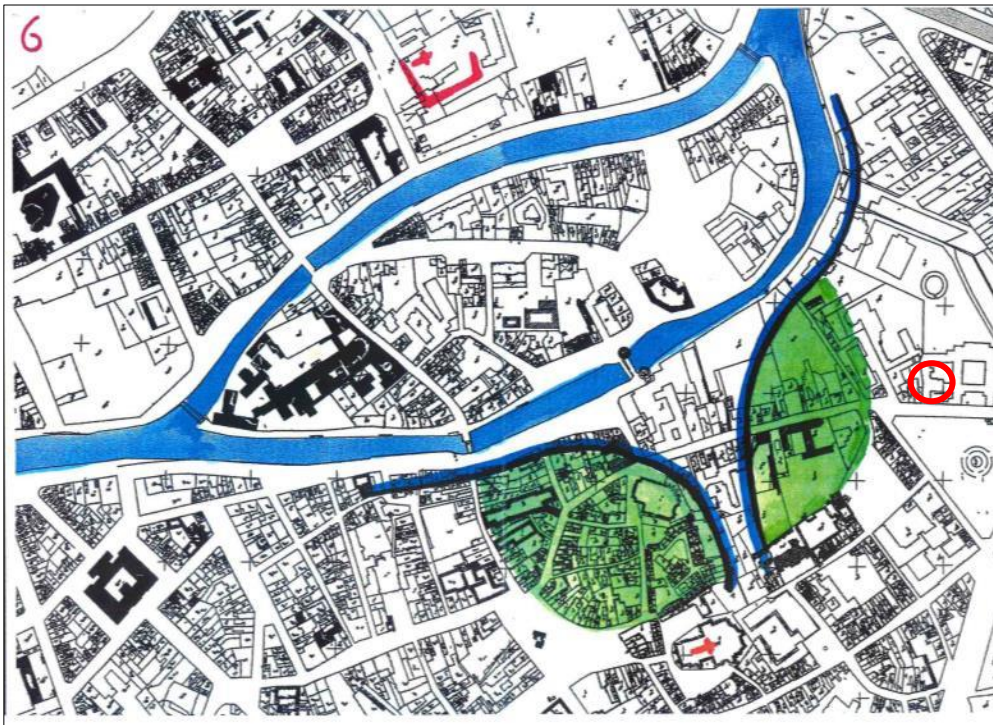
Door de vruchtbare zandleembodem en de aanwezigheid van de Leie werd de regio van Kortrijk reeds zeer vroeg bewoond. Archeologische vondsten ten noorden van de Gavermeersen wijzen op bewoning tijdens het mesolithicum. De continuïteit van de bewoning wordt bevestigd door vondsten die dateren uit het midden-neolithicum, het laat-neolithicum, de bronstijd en de La Tène-periode. De bewoning situeert zich hoofdzakelijk op de vruchtbare akkergronden langs de Leieoevers, de Gaverbeek, de Heulebeek, de Markebeek, de Mosscherbeek en de Neerbeek.

Nog voor het midden van de 1ste eeuw voor Christus ontwikkelt zich op beide oevers van de Leie reeds de *vicus Cortoracium*. De oudste vermelding van de naam ‘Cortoracium’ dateert uit de 4de of 5de eeuw, wanneer melding wordt gemaakt van de ruitereenheid ‘de *Milites Cortoracenses*’. De *vicus* ontstond op het kruispunt van de heirbaan Boulogne-Tongeren en de heirbaan Doornik-Oudenburg en strekte zich op de linkeroever van de Leie uit over een afstand van 250 m van west naar oost én 500 m van zuid naar noord; op de rechteroever van de Leie van oost naar west over een afstand van 1150 m.

T.g.v. Germaanse invallen werd de *vicus* gedeeltelijk verlaten. Desalniettemin kan aan de hand van archeologische vondsten afgeleid worden dat het Romeinse Kortrijk zich ontwikkelde tot een vroegmiddeleeuwse bewoningskern. Onder de Merovingische vorsten wordt Kortrijk een *municipium* dat reeds in de 7de eeuw een uitgebreide Christianisatie kent. Sint-Elooi sticht omstreeks 650 een kapel ter ere van Sint-Maarten op de plaats waar later de Sint-Maartenskerk zal verrijzen. Sint-Amandus zou een kapel gesticht hebben, gewijd aan Onze-Lieve-Vrouw, waarrond de proosdij van Sint-Amand ontstond. In 847 schenkt Karel de Kale 30ha grond aan de Sint-Amandsabdij te Kortrijk. Een muntatelier, dat onder zijn bewind in Kortrijk is opgericht, slaat munten met de afbeelding van Karel de Kale en het opschrift ‘*Curtiaco*’.

Op het einde van de 9de eeuw komen op de zuidelijke oever van de Leie enkele halfcirkelvormige zones voor, die volgens Ph. Despriet als winterkamp werden ingericht door de Noormannen (880-881). Het kamp zou begrensd worden door de Leiestraat, de boogvormige zijde van de Grote Markt en de zuidelijke begrenzing van het begijnhof.

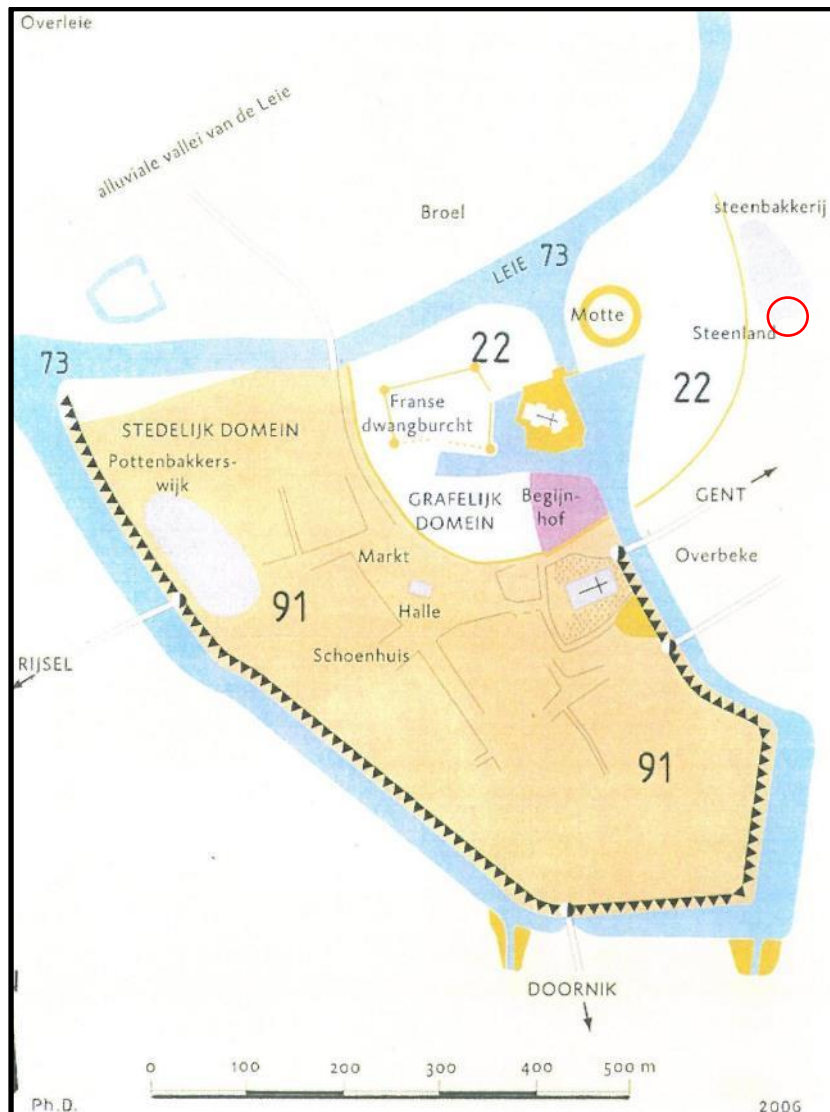

Figuur 18. Kortrijk in de Karolingische periode (9de eeuw). Het winterkamp van de Noormannen is aangeduid in groen, de limiet van de waterrijke zone in blauw (DESPRIET 2008, fig. 9). Projectgebied is aangeduid met een rode contour.

In 1071 wordt Kortrijk een onafhankelijke kasselrij onder het Graafschap Vlaanderen. Het ‘*Opidium Cortracense*’ wordt gevormd door een motte en de agglomeratie hierrond. Het grondgebied wordt in het noorden begrensd door de Leie, ten zuiden en ten oosten door een arm van de Klakkaardsbeek en ten westen door een gracht. Het grafelijk domein (Figuur 19) bestaat onder meer uit de burcht, een neerhof, een boomgaard en magazijnen. In 1199 begint men met de bouw van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in de boomgaard van het kasteel. Het burgerlijk centrum van de middeleeuwse stadskern situeert zich op en rondom de Grote Markt. De Halle, waar de kooplui hun waar aan de man brengen, wordt voor het eerst vermeld in de 13de eeuw.

Onderstaande figuur toont de middeleeuwse stadskern van Kortrijk, die reeds gedeeltelijk ommuurd is. Op het einde van de 13de eeuw rijst er een conflict tussen de Franse koning Filips de Schone en zijn leenman Gwijde van Dampierre, die toenadering gezocht had tot de Engelse kroon. In 1297 valt Kortrijk in Franse handen. De Franse vorst laat in 1300-1301 een imposante dwangburcht bouwen (Figuur 19-geel). De Fransen worden verslaan tijdens de Guldensporenslag. In 1385 krijgt de stad haar oude vrijheden terug.³

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Kortrijk, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121715> (geraadpleegd op 19 oktober 2016).

Figuur 19: Situering van de middeleeuwse stadskern met het grafelijk domein (geel), de dwangburcht (geel), de O.L.V.-kerk (geel) het beginhof (paars). Toestand ca. 1350. Het plangebied is aangeduid met een rode contour.

Filips de Stoute, die het graafschap Vlaanderen beter wil beschermen, gaat in het midden van de 14de eeuw over tot de versterking van Kortrijk. De Bourgondische omwalling wordt gebouwd tussen 1354 en 1454 en omgeeft ook een deel van de noordelijke Leie-oever, alwaar zich - ondanks de minder gunstige bodemgesteldheid en wateroverlast - een nieuwe woonkern ontwikkelt. De twee-eenheid van de Broeltorens kwam tot stand, toen tussen beide Broeltorens een brug tot stand kwam.⁴ Het plangebied is gelegen buiten deze versterking ter hoogte van een zone waar mogelijk steenovens waren ingericht.

Op de noordelijke Leieoever, in de omgeving van het Onze-Lieve-Vrouwehospitaal, ontwikkelt zich in de 14e eeuw een nieuwe woonkern. Gedurende de 13e en 14e eeuw breidt Kortrijk zich nog verder uit. Op economisch vlak zijn de wolbewerking en de lakennijverheid dé industrieën die de Kortrijkse economie bepalen. Kortrijk heeft zijn ontwikkeling vooral te danken aan zijn gunstige ligging op een kruispunt van wegen aan de Leie. Vanaf het einde van de 15de eeuw zijn de eerste sporen van damastweverij in Kortrijk te situeren.

Naar aanleiding van de crisistoestand aan het begin van de Tachtigjarige Oorlog wordt uit veiligheidsoverwegingen beslist om de zwakkere wijken beter te beschermen. In 1572 geeft de

⁴ DESPRIET 2013.

Spaanse koning Filips II de toestemming om een nieuwe vesting aan te leggen. In 1578 wordt Kortrijk door de Gentse Calvinisten onder de voet gelopen. Tijdens hun kortstondig bestuur werken ze verder aan de uitbouw van de vesting. Nadat de opstandelingen verjaagd worden door de katholieke en Spaanse malcontenten, voltooiën de nieuwe machthebbers de verdedigingswerken van hun voorgangers. Het plangebied is gelegen binnen deze versterking. Vanaf circa 1590 kent de stad een heropleving dankzij specialisatie in fijn linnen, damast en batist.

Het Twaalfjarige Bestand (1609-1621) brengt de Zuidelijke Nederlanden een korte periode van relatieve welstand. De bevolking groeit opnieuw aan en de linnenindustrie bloeit. De linnenindustrie komt echter bruusk ten einde door de oorlogen die vanaf 1645 de streek teisterden. Door een bondgenootschap gesloten tussen de Franse koning Lodewijk XIII en de Verenigde Provinciën, worden de Zuidelijke Nederlanden op twee fronten belaagd. Na een kortstondig beleg wordt Kortrijk op 28 juni 1646 door Franse troepen ingenomen. Om de stad beter te kunnen verdedigen beginnen de Fransen met de bouw van een indrukwekkende citadel ter hoogte van de huidige Vestingstraat, Gentsestraat, Harelbekestraat, Gentsesteenvweg, Stasegemstraat, Veldstraat, Vaartstraat, Groeningenlaan en Jacob van Arteveldelaan. Daarnaast worden er nog verschillende buitenwerken aangelegd. Het geheel (citadel en buitenwerken) beslaat een oppervlakte van circa 21 ha. Het plangebied is gelegen precies ten westen van deze citadel. Een jaar later wordt de stad echter opnieuw ingenomen door de Spanjaarden. Na een nieuw militair treffen wordt Kortrijk na de Vrede van Aken (1668) officieel eigendom van Frankrijk. Vrijwel onmiddellijk na de verovering van de stad legt de Franse bezetter voor haar citadel een grote open ruimte aan om de vijand te zien naderen. Deze ruimte wordt de Esplanade (huidig Plein) genoemd. Bij de aanleg ervan worden in het noordelijke deel van de wijk Overbeke ca. 300 huizen gesloopt waaronder het Capucijnen- en Capucinessenklooster.

Met de Vrede van Nijmegen (1678) komt Kortrijk voor korte tijd opnieuw in Spaanse handen. Bij de overdracht worden alle stadsversterkingen afgebroken. Zowel het kasteel, de citadel en quasi alle muren en torens worden opgeblazen. Op een maand tijd evolueerde Kortrijk tot een open stad. Tijdens de zeer bloedige Negenjarige Oorlog (1688-1697) worden zowel de bevolking als het landbouwareaal van de kasselrij Kortrijk met een vierde verminderd. Reeds in 1689 wordt de stad door Franse legers ingenomen en bezet. Opnieuw gaat het leger van start met de aanleg van verdedigingswerken. Deze worden in 1697 echter weer gesloopt.

Na de dood van de Spaanse koning Karel II breekt in 1702 de Spaanse Successieoorlog uit die beëindigd wordt door de Vrede van Utrecht (1713). Na 1713 komen de Zuidelijke Nederlanden onder het bewind van de Oostenrijkse Habsburgers terecht. Gedurende de navolgende decennia kent de stad een periode van relatieve voorspoed en welvaart. De dood van keizer Karel VI doet echter een nieuwe oorlog uitbreken. Gedurende de Oostenrijkse Successieoorlog wordt Kortrijk wederom ingenomen door de Fransen. Op 17 oktober 1748 maakt de Vrede van Aken een einde aan de vijandigheden en kent de stad onder het bewind van Maria Theresia een economische bloeiperiode. De Oostenrijkse regering neemt onder invloed van de Verlichting tal van maatregelen ter bevordering van de leefbaarheid van de steden. Zo ook in Kortrijk. Vanuit economische en hygiënische motieven, en vanuit een esthetische bezorgdheid, worden initiatieven genomen om het, door de voortdurende bouw- en afbraakwerken van de vele militaire installaties verloederde, uitzicht van de stad te verfraaien. Alle oude vestingen worden gesloopt, en de vrijgemaakte gronden verkocht. Om de stad afgesloten te houden van het omliggende platteland behoudt men de oude hoofdgrachten, en blijven vijf van de zes stadspoorten bewaard, enkel de Leiepoort, tussen de Leiestraat en Overleie wordt afgebroken.

Op 20 april 1792 verklaren de Franse revolutionairen de oorlog en op 18 juni wordt Kortrijk enkele dagen bezet. Heel wat huizen worden tot as herleid. Met het Koninkrijk der Nederlanden

(1815-1830) breekt voor Kortrijk een economisch gunstige periode aan, vertaald in een aanzienlijke bevolkingsstijging. Deze hausse is mede het gevolg van de Franse promotie van Kortrijk tot arrondissementshoofdstad.

Vanaf de 2de helft van de 19de eeuw, ontstaat uiteindelijk in de door de economische depressie zwaar getroffen Kortrijkse textielnijverheid een beweging tot industrialisering. Gedurende de 19^e en de 20^e eeuw zal de stadskern zich stelselmatig uitbreiden.

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

Op de Deventerkaart is bebouwing waar te nemen binnen de projectgrenzen. Het stratenpatroon op de kaart toont weinig gelijkenis met de huidige toestand. Ook op de Sanderuskaart is ter hoogte van het plangebied bebouwing weergegeven. In de nabije omgeving van het plangebied situeert zich het Kapucinessenklooster dat dateert van 1627.

Op een niet gedateerde kaart uit de periode 1707-1750 is ter hoogte van plangebied een versterking waar te nemen. Op de kaart wordt deze versterking aangeduid met de letter D '*nouveaux retrenchement fait 1706*' wat erop wijst dat deze versterking in 1706 zou gerealiseerd zijn, in het kader van de Spaanse Successieoorlog. Reeds in 1646-1648 zouden 300 huizen gesloopt zijn voor de realisatie van een citadel die is aangelegd door Lodewijk XIV ten oosten van het plangebied. Op het plan van 1707-1750 zijn hier nog restanten van waar te nemen. Het zogenaamde Fort binnen de projectgrenzen betreft een aarden versterking omgeven door water. Deze aarden versterking fungeerde vermoedelijk als esplanade of oefenterrein en werd aangelegd als grote open ruimte voor de citadel om de vijand te zien naderen. Het plangebied wordt aangesneden door een gracht die is omgeven door escarpe en contrescarpe. Rondom het geheel is een fijne waterloop waar te nemen. Mogelijk is de huidige kenmerkende driehoekige contour van het Plein ten zuiden van het plangebied een restant van de contour van het bastion.

Op de Ferrariskaart is de driehoekige contour van het plein duidelijk waarneembaar ten zuiden van de onderzoekzone. Het plangebied dient iets noordelijker gelokaliseerd te worden. In 1740 krijgt het plein haar definitieve vorm. Het onderzoeksterrein zelf situeert zich ter hoogte van 't Fort en wordt aangesneden door een gracht. Deze gracht is aan weerszijden omgeven door een éscarpe. De ligging van de grachten op de Ferrariskaart verschilt licht van de ligging op het plan van 1707-1750. Vermoedelijk is het oppervlak van de aarden versterking gedurende de 18e eeuw in omvang afgenomen. Het omvormen van het bastion tot plein zou volledig passen in de politiek onder Maria Theresia (1748-1780) waarbij de oude verloederde militaire installaties werden afgebroken om het uitzicht van de stad te verfraaien. **De exacte locatie van het grachtensysteem rondom het fort is - omwille van het ontbreken van betrouwbare 18^e-eeuwse kaarten – echter niet met absolute zekerheid te bepalen.** Op een plan uit 1780 is de zuidelijke gracht van 't fort niet langer weergegeven. Mogelijk is de locatie van deze gracht nog deels waar te nemen als een vegetatieve strook ten noorden van de huizenrij langsheen de Kleine Leiestraat. De noordelijke gracht is wél nog waar te nemen. Er wordt ter hoogte van het plangebied wel effectief melding gemaakt van het fort.

Het Fort zou volledig verdwijnen in 1782. Op de kadasterkaart van 1828 is het Fort inderdaad niet langer waar te nemen. In het zuidwestelijk deel van het plangebied is wel bebouwing zichtbaar. De huidige bebouwing binnen de projectgrenzen gaat terug op de bebouwing die op deze kaart is weergegeven. De Atlas der Buurtwegen geeft een gelijk beeld weer. In 1840 koopt de congregatie van de zusters van liefde van Jezus en Maria een stuk grond op de voormalige locatie van het Fort nabij de Gentse poort. Kort daarop volgt de aanvang van de bouw van een klooster met meisjespensionaat naar ontwerp van J. Bruyenne. Dit klooster wordt voltooid in 1843 en situeert zich precies ten oosten van de onderzoekzone. Het klooster is duidelijk waar

te nemen op een kaart van 1854. Het plangebied is deels bebouwd. Deze bebouwing in het zuidwestelijk deel van het plangebied is tot op heden bewaard. Gedurende de 19^e en de 20^e eeuw zal het gebouwenbestand van de school Onze-Lieve-Vrouw-Ter-Engelen zich verder uitbreiden tot binnen de contour van het plangebied. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is de huidige toestand waar te nemen.

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Deventerkaart, ca 1560 (Bron: KBR).

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de Sanderuskaart, ca. 1640 (Bron: Universiteitsbibliotheek Gent).

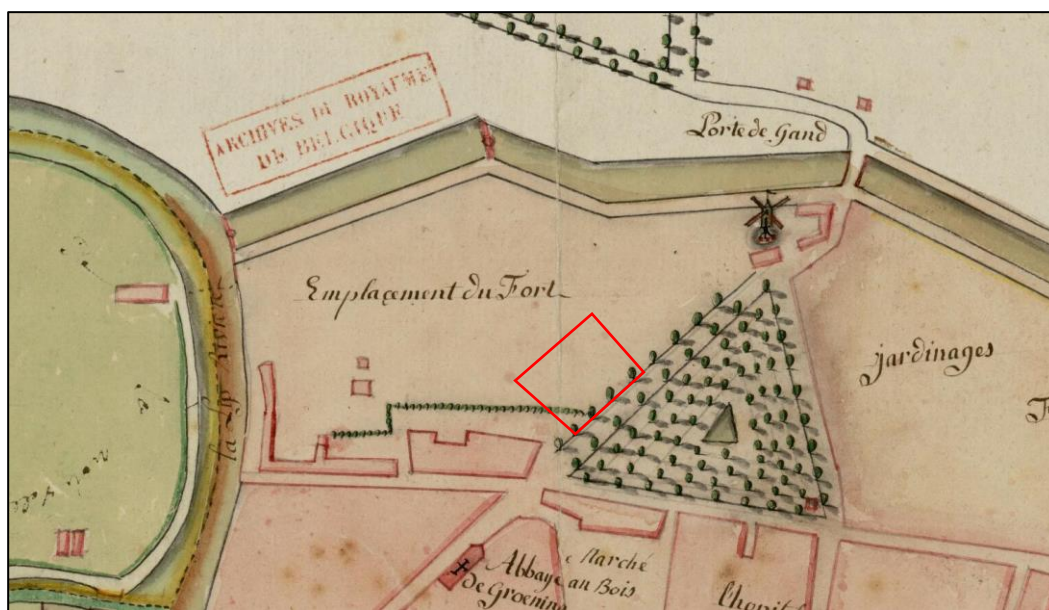

Figuur 22: Projectgebied weergegeven op een ongedateerd Frans militair plan van de periode 1707-1750 (Bron: NGI Cartesius).

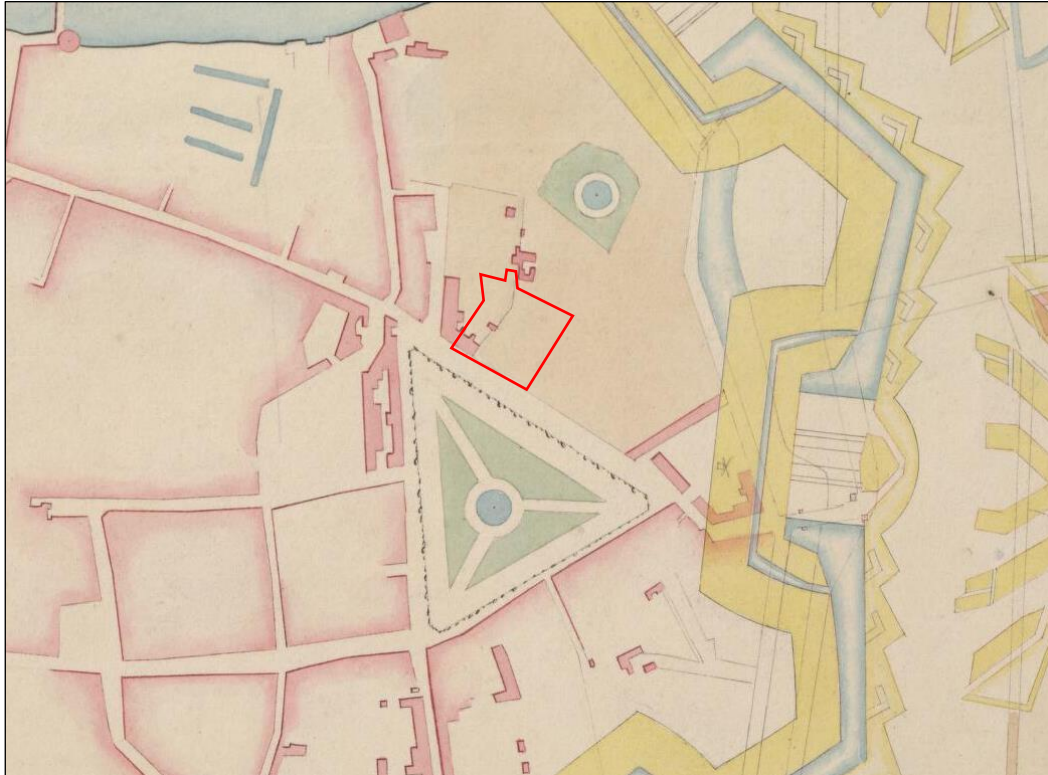

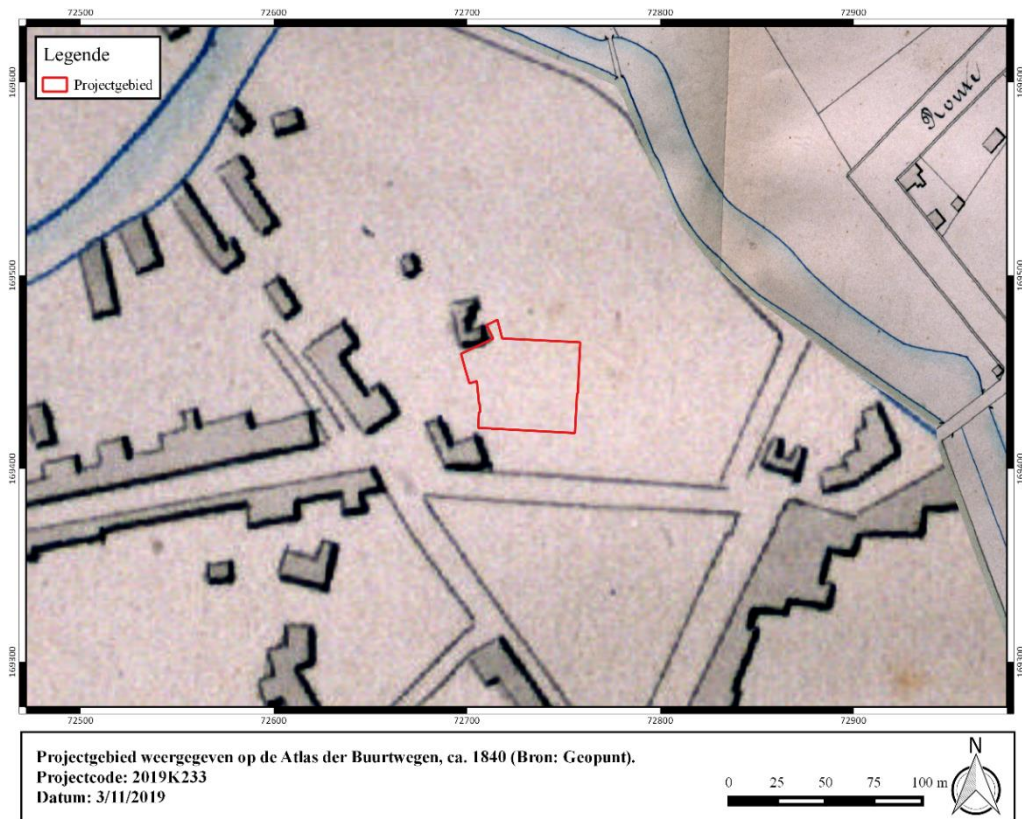
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Plan van Kortrijk uit 1780 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 25: Projectgebied bij benadering weergegeven op een plan van 1828 (Bron: NGI cartesius).

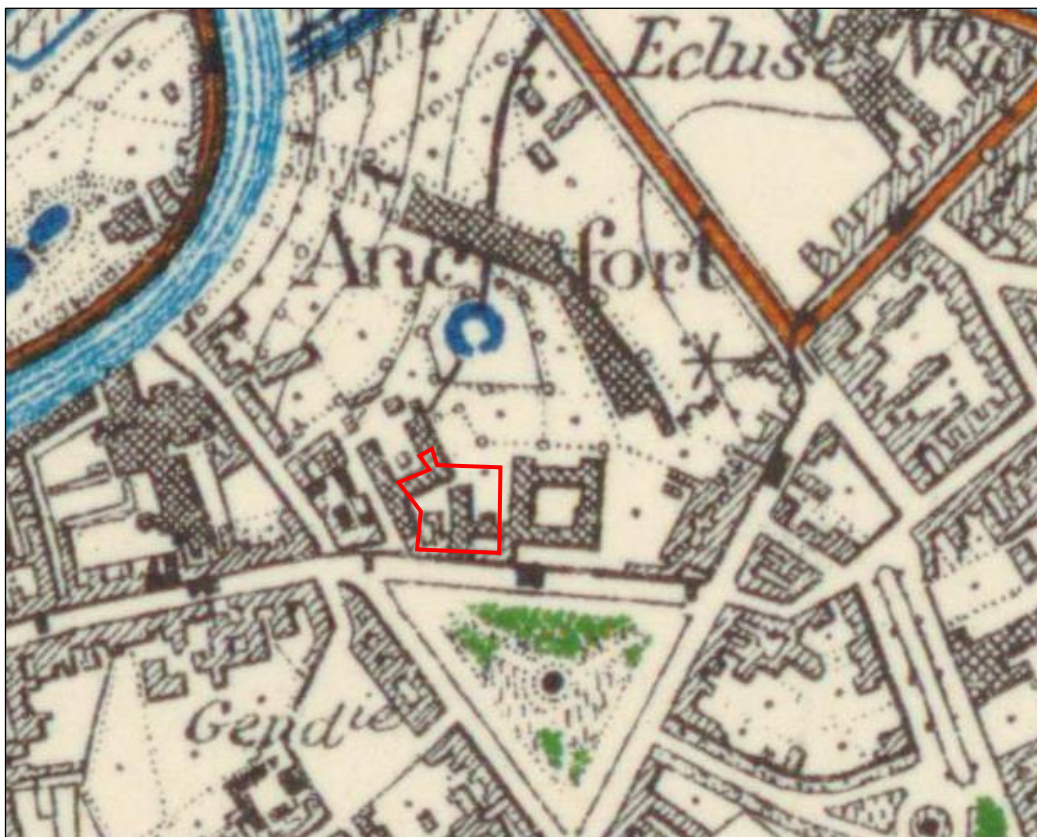

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

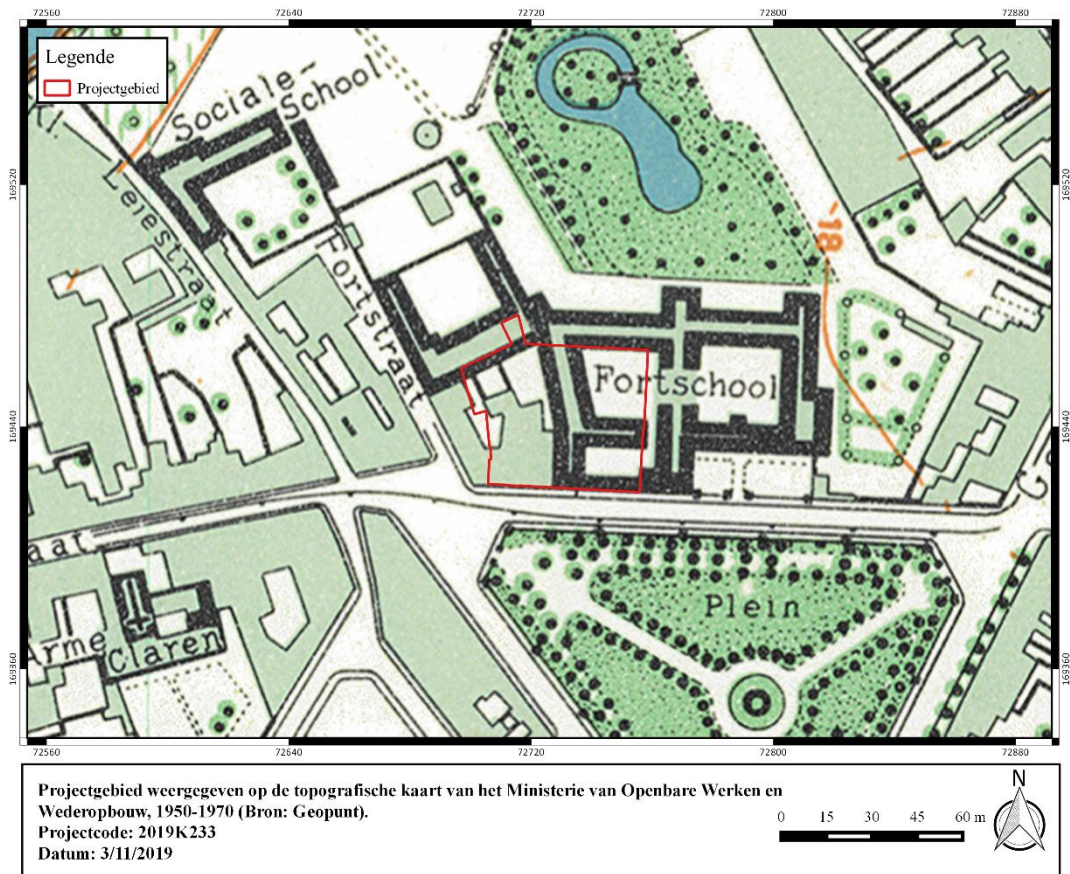

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op het plan van 1854 (Bron: NGI Cartesius).

Figuur 28: Projectgebied bij benadering weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: Cartesius).

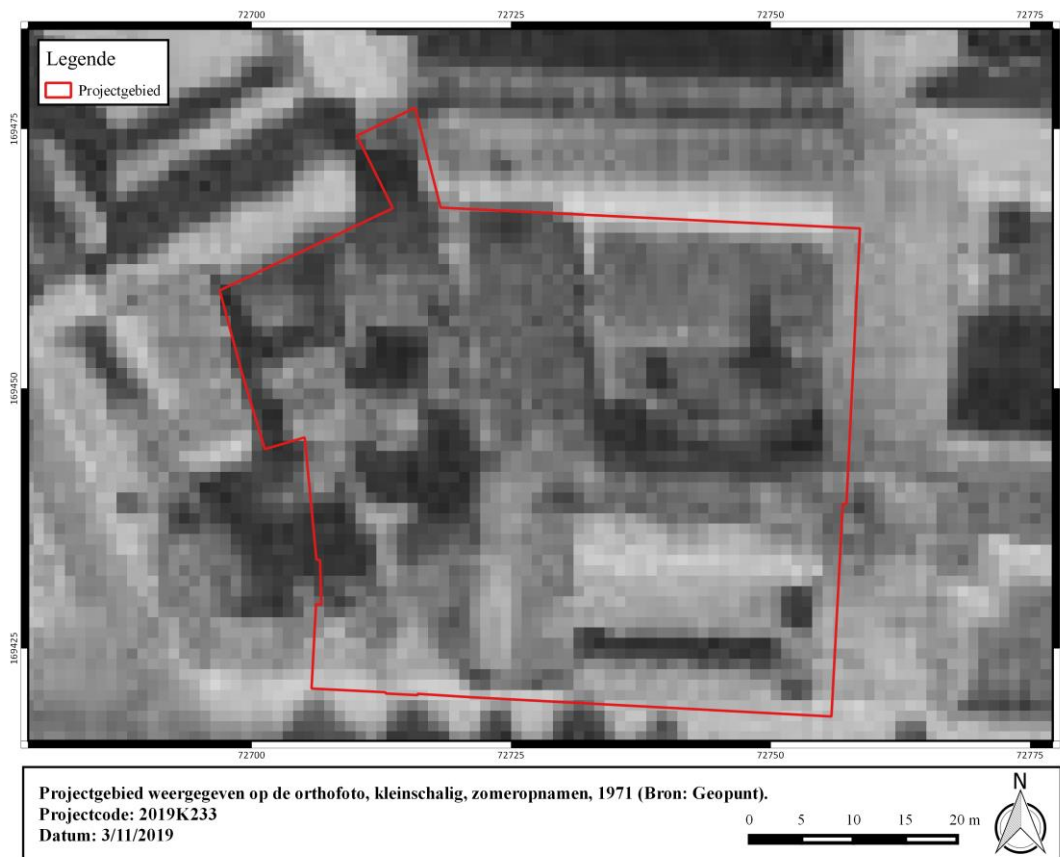
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, 1950-1970 (Bron: Geopunt).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofotosequentie geeft een zeer beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. Reeds op de orthofoto van 1971 is de huidige toestand waar te nemen.

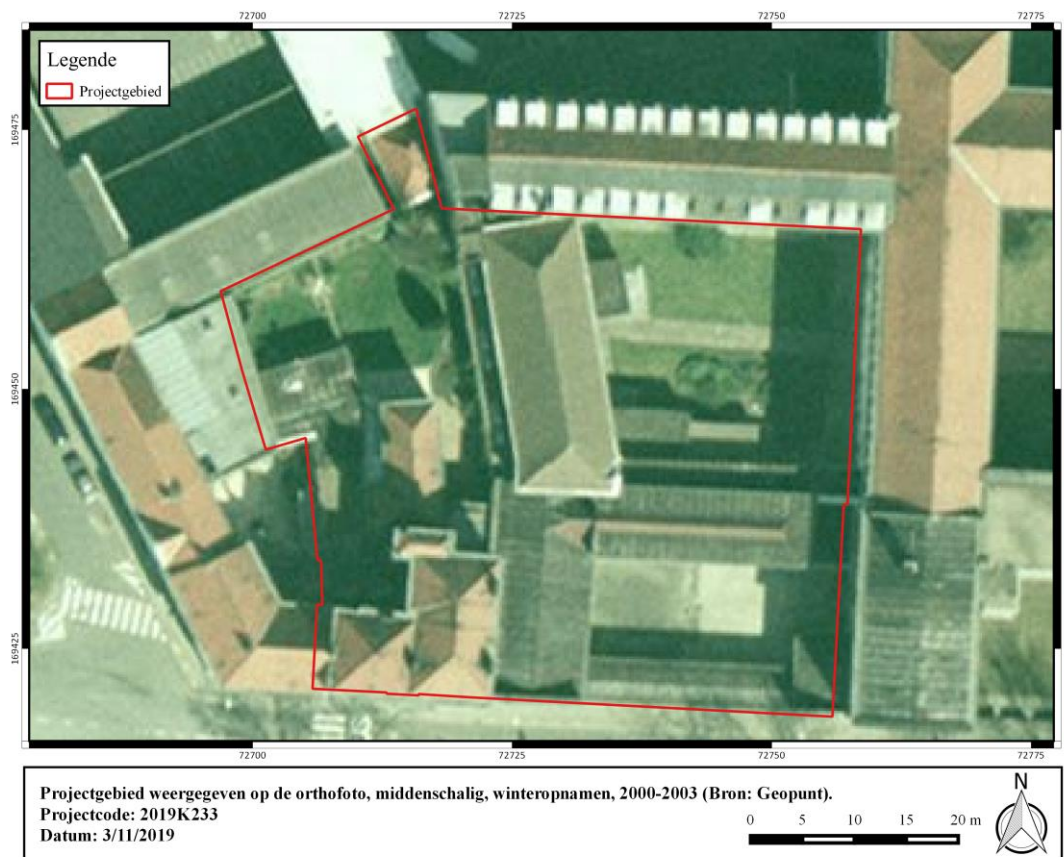
Op heden is ca. 1460 m² van het terrein bebouwd. Deze bebouwing betreft enerzijds een burgerhuis met achterbouw op percelen 712k en 712h en oude schoolgebouwen op perceel 718n². Op heden is een deel van het terrein onderkelderd. De kelders situeren zich deels onder het bestaande burgerhuis en deels onder de bestaande schoolgebouwen.

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

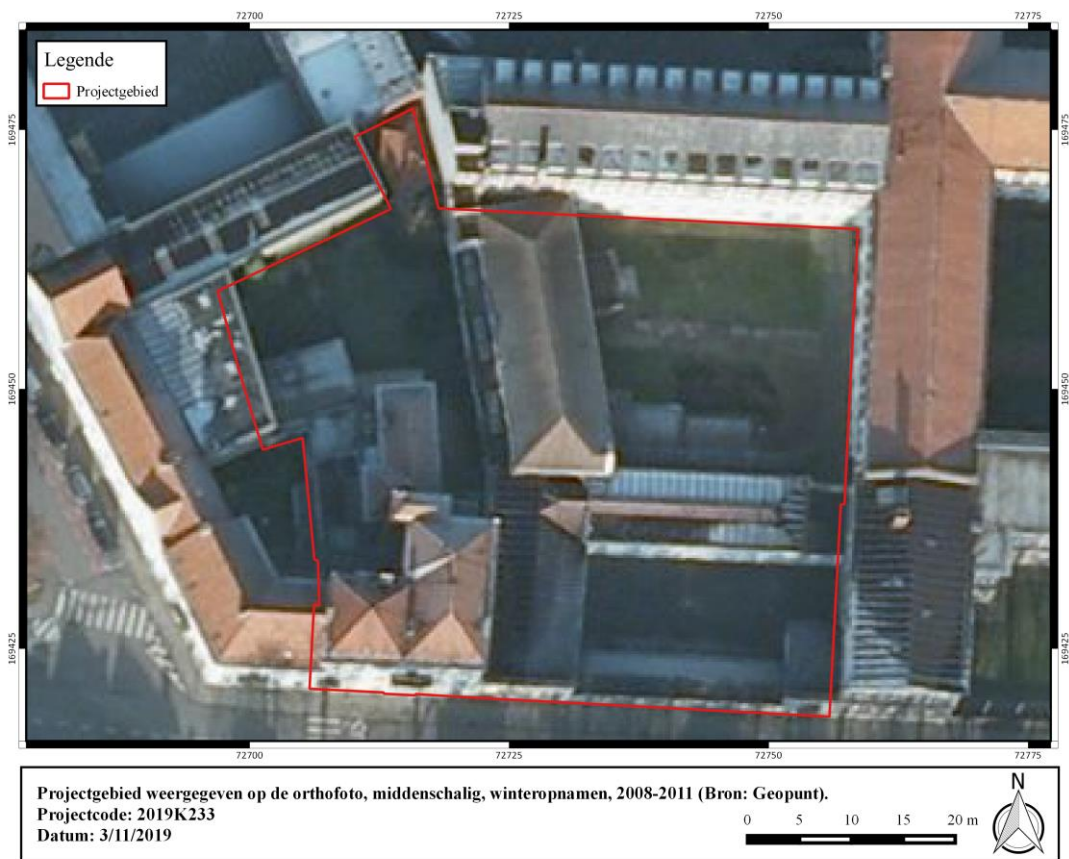

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalgig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2018 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de gedeeltelijke sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject ter hoogte van Plein 13 te Kortrijk. Het onderzoeksgebied is ca. 2563 m² groot waarvan 1460 m² is bebouwd. Ongeveer 380 m² van deze bebouwing is onderkelderde.

Landschappelijk gezien is Kortrijk gelegen in de zandleemstreek, aan de Leie. Het onderzoeksgebied ligt op de rechteroever van de Leie, vlakbij de steilrand die de Pleistocene Leievlaakte scheidt van de huidige riviervallei. De Quartairgeologische kaart geeft ter hoogte van het onderzoeksgebied een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Vanwege het verstedelijkte karakter van het onderzoeksgebied geeft de bodemkaart geen informatie weer met betrekking tot het sediment. Enkele 100 meter ten noorden van het onderzoeksgebied loopt het kanaal Kortrijk-Bossuit. De locatie op de rand van de vallei van de Leie ten noorden van het onderzoeksgebied en het Weichseliaan rivierterras in het zuiden moet een beduidende aantrekkingskracht hebben gehad op mobiele gemeenschappen jager-verzamelaars. Vanwege de ligging binnen de Kortrijkse binnenstad is er geen informatie over de bodemopbouw en bewaringscondities voor handen. Hoewel de huidige toestand op zijn minst een verstoord bodemprofiel doet vermoeden dient dit objectief vastgesteld te worden. Er kan op heden niet uitgesloten worden dat het bodemprofiel lokaal goed is bewaard of dat er dieperliggende stabilisatiehorizonten aanwezig zijn binnen het eolisch pakket. Een landschappelijk bodemonderzoek na de sloopwerken is noodzakelijk om de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren.

Het onderzoeksgebied is gelegen aan de oostelijke rand van het middeleeuwse stadswefsel van Kortrijk. Op de 16^e-eeuwse Deventerkaart is ter hoogte van het onderzoeksgebied reeds bebouwing afgebeeld. Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt op het eind van de 17^e eeuw en het begin van de 18^e eeuw een militaire versterking aangelegd waarvan niet duidelijk is in welke mate het wallichaam interfereert met de grenzen van het onderzoeksgebied. Tijdens de Oostenrijkse periode wordt de militaire infrastructuur ter hoogte van het onderzoeksgebied vermoedelijk deels gesloopt. Het oorspronkelijke fort is tegen het eind van de 18^e eeuw naar alle waarschijnlijkheid volledig afgebroken. Op de 19^e-eeuwse bronnen wordt ter hoogte van het onderzoeksgebied terug bebouwing afgebeeld die stelselmatig uitbreidt. In de 19^e eeuw wordt net ten oosten van het terrein een meisjesspensionaat ingericht. De huidige bebouwing vindt dan ook haar oorsprong in de 19^e eeuw. Tijdens de 20^e eeuw neemt de bebouwing binnen de grenzen van het onderzoeksgebied toe. De orthofotosequentie geeft binnen de grenzen van het onderzoeksgebied geen wezenlijke verandering weer de voorbije decennia.

Op het onderzoeksgebied zijn tot op heden nog geen archeologische vaststellingen gedaan. Het merendeel van de gekende archeologische vindplaatsen in nabijheid van het onderzoeksgebied betreffen voornamelijk resten van laatmiddeleeuwse infrastructuur of relictten uit jongere perioden. Naast deze resten van wonen en werken in de middeleeuwse binnenstad van Kortrijk zijn er eveneens materiële aanwijzingen voor bewoning en activiteiten tijdens de Romeinse periode. Zo werd bij onderzoek aan de Groeningestraat een waterput, afvalkuilen en beerputten onderzocht. Ter hoogte van het huidige gebouw voor professioneel hoger onderwijs werden eind de jaren '60 enkele objecten gerecupereerd van Romeinse oorsprong.

Concreet dient ter hoogte van het onderzoeksgebied uitgegaan te worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat het onderzoeksgebied vrij is van archeologisch erfgoed. Hoewel de verwachting hoofdzakelijk bestaat uit resten van laatmiddeleeuwse bewoning en vroegmoderne militaire infrastructuur moet ook, vanwege het gunstige landschappelijke kader,

uitgegaan worden van een trefkans inzake artefactensites. Gelet op de beschreven verwachting is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode om de aanwezigheid en bewaringstoestand van erfgoed te evalueren en de impact van de geplande werken hierop te bepalen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

Beeldbank Kortrijk

Cartesius

Despriet, P. 1990. 2000 jaar Kortrijk. Topografische atlas van ambachtelijke Romeinse nederzetting tot moderne stad, Kortrijk.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

